

Stanovisko Asociácie priemyselných zväzov a dopravy

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“)

1. Postoj APZD k návrhu materiálu

APZD súhlasí s predloženým materiálom a odporúča ho po zapracovaní zásadných pripomienok na ďalšie legislatívne konanie.

2. Zdôvodnenie postoja APZD

APZD uplatnila v rámci medzirezortného pripomienkového konania **10 zásadných pripomienok**, z ktorých boli 2 zásadné pripomienky akceptované, 2 čiastočne akceptované, 1 pripomienka prekvalifikovaná na obyčajnú pripomienku a **5 zásadných pripomienok ostalo neakceptovaných**. Uplatnené pripomienky s trvajúcim rozporom smerujú do dvoch oblastí:

A) ORGÁNY VYSOKEJ ŠKOLY

- **Žiadame upraviť kreovanie správnej rady vysokej školy (§ 40 ods.3).** APZD žiadalo, aby polovica z počtu členov, ktorí majú byť menovaní ministrom, bola tvorená zástupcami reprezentatívnych zamestnávateľských organizácií. **Predkladateľ pripomienku čiastočne akceptoval a upravil kreovanie** tak, že zástupcovia zamestnávateľských organizácií budú jedným zo subjektov, oprávnených nominovať kandidátov na členov správnej rady (pre ministra aj akademický senát), **ale bez vymedzenia podielu mandátov, čo nepovažujeme za dostatočné.**
- **Žiadame upraviť odvolávanie členov správnej rady vysokej školy (§ 40 ods. 9)**- APZD požadovalo, aby člen správnej rady nominovaný zástupcom zamestnávateľskej organizácie mohol byť odvolaný len na návrh organizácie, ktorá ho nominovala (nie bez uvedenia dôvodov, ako tomu bolo v návrhu). **Predkladateľ pripomienku čiastočne akceptoval** a explicitne upravil

dva dôvody odvolania. **Nevyhovel však požiadavke, aby sa tak mohol vo vzťahu k členovi nominovaného zástupcom zamestnávateľskej organizácie stať len na návrh tejto organizácie.**

- **Voľba rektora vysokej školy (§ 10 ods.3)**- APZD požaduje, aby sa rektor volil tzv. komorovým systémom (nadpolovičnou väčšinou hlasov členov akademického senátu a zároveň nadpolovičnou väčšinou hlasov členov správnej rady namiesto nadpolovičnej väčšiny z celkového počtu)- **inak bude zrejme správna rada** vysokej školy vzhľadom na podstatne menší počet členov **vždy prehlasovaná**. Pri nespĺnení požiadavky je otázne, prečo bola správnej rade priznaná právomoc podieľať sa na voľbe rektora, ak nemôže mať reálny dosah na výsledok voľby. Navyše, podľa materiálu predloženého na rokovanie, predkladateľ pripúšťa komorový systém hlasovania pri odvolávaní rektora.

B) KVALITA VŠ A ICH FINANCOVANIE

- **APZD žiada o spresnenie obsahu výkonnostných zmlúv na poskytovanie dotácií VŠ (§ 89)**, ktoré sa má uskutočňovať na základe merateľných ukazovateľov, pretože nám doposiaľ **nie je jasný spôsob určenia merateľných ukazovateľov**. Určenie sa má podľa návrhu realizovať na základe metodiky, tá však nedisponuje silou záväzného právneho predpisu. Navyše sa môže upravovať každý rok, preto preferujeme zákonné zakotvenie.
- **APZD požaduje zavedenie systému sledovania uplatniteľnosti absolventov a zabezpečenie verejnej informovanosti o plnení ukazovateľa uplatniteľnosti**. Navrhuje sa inšpirácia projektom **uplatnenie.sk**. Podľa predkladateľa už v súčasnosti existuje tento systém a nie je dôvod na jeho vymedzenie zákonom. Dáta v uvádzanom projekte však nie sú posledné roky aktualizované (naposledy 2019), preto žiadame zaistenie skutočne funkčného systému sledovania stopy absolventa vysokej školy. Tieto údaje môžu byť kľúčové napr. pre záujemcov o štúdium.
- **Požadujeme zlepšenie financovania VŠ a ustanovenie limitov financovania len do výšky počtu študentov podľa prognóz potrieb trhu práce (§ 89)**. Tiež **požadujeme premietnuť pri financovaní vysokých škôl najmä uplatniteľnosť v príslušnom študijnom odbore**, podiel vzdelávania v cudzom jazyku, mieru mobility, spoluprácu s podnikateľským sektorom a riešenie projektov pre prax. Predkladateľ upresnil, že výpočet dotácie bude previazaný na metodiku a na tematické okruhy celoštátneho dlhodobého zámeru, v ktorom bude aj uplatniteľnosť, nespomenul však ostatné navrhované parametre. Máme za to, že tieto parametre by bolo potrebné explicitne zakotviť v § 89 (napr. ods.4), aby sa zdôraznil ich zásadný charakter.

3. Stručný popis navrhovaných zmien, cieľ a obsah materiálu

I. Zásadné zmeny v zákone o VŠ (Článok I):

1. **Systémová zmena riadenia verejných vysokých škôl.** Zámerom je ich modernizácia tak, aby sa spružnili rozhodovacie procesy na úrovni vysokých škôl ako aj na úrovni fakúlt. Mení sa najmä:
 - o spôsob ustanovenia rektora,
 - o zloženie správnej rady vysokej školy,
 - o zriaďovanie orgánov fakulty,
 - o pôsobnosti akademického senátu vysokej školy a správnej rady verejnej vysokej školy.
2. **Definujú sa minimálne kritéria na obsadenie funkcie docenta a profesora** z hľadiska dĺžky praxe v oblasti pedagogickej činnosti min. požiadaviek výskumnej/vývojovej/umeleckej činnosti tak, aby boli rovnaké pre všetky vysoké školy. Dochádza k systémovému **zrušeniu väzby týchto funkčných miest na tituly**. Uvedené má umožniť získať pedagógov z vyspelých krajín a zvýšiť kvalitu vysokoškolského vzdelávania (§ 75 ods. 4 a § 77).
3. **Návrhom sa má zvýšiť transparentnosť pri obsadzovaní funkcie rektora** verejnej vysokej školy zavedením inštitútu verejného vypočutia. Zákon v súčasnosti bližšie spôsob ustanovenia rektora neupravuje a úprava spôsobu „voľby kandidáta“ je vecou štatútu VŠ (§ 10 ods. 5).
4. Opätovne **sa obmedzuje výkon funkcie rektora na dve po sebe nasledujúce funkčné obdobia na jednej vysokej škole**.
5. Navrhuje sa **profesionalizácia správnej rady** verejnej vysokej školy (§ 40 a § 41) posilnením externého prvku tak, aby členmi neboli zamestnanci vysokých škôl a ministerstva. Cieľom je tiež:
 - **posilnenie postavenia správnej rady** - má sa zapojiť do procesu obsadzovania rektora,
 - **spružnenie jej rozhodovania** - rozpočet vysokej školy má schvaľovať už len správna rada a presúva sa na ňu kompetencia rozhodovať o štruktúre vysokej školy.
6. **Zjednocuje sa štandardná dĺžka štúdia študijných programov** v dennej forme a v externej forme, vzhľadom na to, že aplikácia rozlišovania štandardnej dĺžky štúdia podľa formy sa v praxi ukázala podľa navrhovateľa ako neefektívna (§ 53 a 54).
7. **Zavádzajú sa výkonnostné zmluvy** uzatvárané medzi ministerstvom a príslušnou vysokou školou s cieľom zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania v SR. Uvedené znamená **možnosť získania finančných prostriedkov vo forme dotácie** od ministerstva, ktoré bude **podmienené plnením merateľných ukazovateľov** vysokými školami - § 89 ods. 3 písm. d).

8. Zavádza sa možnosť zriaďovania súčastí vysokej školy podľa individuálnych potrieb príslušnej vysokej školy (§ 21 ods. 2).
9. Rozdeľuje sa akreditácia habilitačného konania a inauguračného konania na dva samostatné druhy akreditácií (zmena v zákone č. 269/2018 Z. z. a § 54 ods. 4 písm. a) návrhu zákona).
10. **Navrhuje sa systémová zmena vytvárania učiteľských študijných programov (§ 53).** Navrhuje sa, aby sa študijné programy, ktoré spájajú prvý a druhý stupeň, uskutočňovali ako profesijne orientované, a to nie len v prípade učiteľských programov, ale systémovo. V prípade učiteľských študijných programov a prekladateľských študijných programov sa rozdeľuje ich spoločná súčasná úprava (§ 53a a § 53b).

II. Zásadné zmeny v zákone o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja (Článok III):

- **Zriaďuje sa sekretariát** pre vedu, výskum a inovácie, ktorý organizačne a finančne zabezpečuje činnosť Rady pre vedu, výskum a inovácie.
- Navrhuje sa, aby mohla **Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV)** poskytovať finančné prostriedky na riešenie projektov z eurofondov, ak ju tým poverí riadiaci alebo sprostredkovateľský orgán.
- **Upravuje sa zloženie predsedníctva APVV**, ktorá sa otvára občianskym združeniam, neziskovým organizáciám a združeniam právnických osôb pôsobiacim v oblasti výskumu a vývoja. Transparentnosť APVV sa má dosiahnuť aj doplnením člena za Zastúpenie Európskej komisie v SR. Z členov predsedníctva agentúry **majú byť aspoň dvaja zástupcami reprezentatívnych združení zamestnávateľov** (§ 14 ods. 3 a 4).
- **Rozšírenie spôsobov posudzovania projektov** výskumu a vývoja zavedením:
 - posudzovania medzinárodnými expertnými panelmi a
 - zavedením využívania rýchleho hodnotenia projektov, ktoré boli vyhodnotené na inej úrovni.
- **Zavádza sa poskytovanie finančných prostriedkov APVV cez skrátené hodnotenie, ktoré platí** v rámci riešenia projektu na základe výzvy v hodnote maximálne do 50 tis. na jeden projekt - nemá byť potrebné vypracovanie posudkov, ale postačí hodnotenie v príslušnej odbornej rade (§ 20a).
- S ohľadom na nový spôsob hodnotenia a posudzovania medzinárodnými expertnými panelmi sa navrhuje **zvýšenie objemu finančných prostriedkov na účely činnosti APVV.**

III. Navrhovaný dátum účinnosti zákona: od 1. marca 2022